

na účast žen v čs. armádním sboru představitel posluchačům osud Danuty Čermákové, která byla spolu se svými rodiči a sestrou za stalinských represí vyvezena do severního Kazachstánu, kde se vzepřela útlaku tajné sovětské policie, aby posléze vstoupila do 1. čs. armádního sboru, se kterým došla až do Prahy. Následující příspěvek Ondřeje Štěpánka přiblížil život volyňských Čechů zase z jiného úhlu pohledu, ze sbírek fondu Národního muzea budovaného od roku 1992. Představil některé klíčové předměty týkající se válečné historie dotyčné skupiny a doplnil je o popis mnoha dalších, které teprve čekají na svoji katalogizaci. Závěr přednáškového bloku patřil předsedkyni SČVP Dáše Martinkové, která svým příspěvkem vzdala hold veteránům 1. i 2. světové války, neboť, jak trefně poznamenala, volyňští Češi jsou z 99 % potomky válečných veteránů a poctu si jejich předkové díky své odvaze a statečnosti, kterou nemalou měrou prokázali,

zcela jistě zaslouží. I proto si posteskla nad stagnací a obstrukcemi v jednáních o pomnících na území Ukrajiny, které provází dle jejího soudu kontroverze zapříčiněná rozdílným výkladem historických událostí a také současný vzestup sympatií k ukrajinskému nacionalismu, jenž dle jejích slov „přepisuje dějiny“.

Konferenční setkání bylo po obědové pauze zakončeno promítáním nového dokumentárního filmu Olivera Maliny Morgensterna s názvem Bojovníci ze západní a východní fronty. Deníček RAF. Po něm následovala debata s režisérem za přítomnosti veteránů a historiků a náměty na další možné filmové zpracování dané problematiky. Konferenční a společenské setkání bylo zakončeno v pozdních odpoledních hodinách pozváním na další bohatý program akcí konaných volyňskými Čechy a dalšími s nimi tematicky spřízněnými institucemi.

Veronika Beranská (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Světové muzeum ve Vídni (Weltmuseum Wien): vrchol muzejní etnografie?

V roce bohatém na výročí by etnologicko-antropologická obec neměla opomenout, že před 90 lety byla založena jedna z nejvýznamnějších oborových muzejních institucí, vídeňské Muzeum mimoevropské etnologie (Museum für Völkerkunde). Návštěvníci dunajské metropole mají navíc již více než rok možnost jedno z kultovních rakouských muzeí, které svým významem široce překračuje střeoevropský prostor, opět navštívit.

Počátky dnešního muzea sahají především ke sběratelské činnosti členů habsburského rodu. V této souvislosti je třeba vypíchnout zcela jedinečnou

Kunstkameru Ferdinanda II. Tyrolského, současníka Rudolfa II., který na zámku Ambras shromáždil vsutku účtyhodnou sbírku předmětů ze všech končin tehdy známého světa. Dalším možná trochu překvapivým rozmnožitelem sbírek byl císař František I., který koupil při aukci v Londýně část Cookovy sbírky z Oceánie. Právě rok 1806 je obecně vnímán jako počátek konstituování dnešního muzea, když byla zřízena etnografická sbírka při císařsko-královském dvorském kabinetu přírodnin. Následně roku 1876 přeměněna na antropologicko-etnografické oddělení Muzea přírodní historie

(Naturhistorisches museum). V průběhu 19. století se zásadním způsobem rozrostla, přičemž nejviditelnějšími sběrateli byli opět příslušníci panujícího rodu, arcivévodové Ferdinand Maxmilián (pozdější mexický císař), František Ferdinand d'Este a korunní princ Rudolf. V roce 1928 došlo konečně ke zřízení samostatného plnohodnotného Muzea mimoevropské etnologie (Museum für Völkerkunde), které se bezpochyby příznačně ocitlo na prestižní adrese v Novém hradu (Neue Burg).

Na rozdíl od většiny našich luhů a hájů je jisté od samého počátku pozoruhodné sepětí muzejního a univerzitního světa (Universität Wien), což z dlouhodobé perspektivy prospělo oběma institucím. Našli bychom i hodně temnou periodu spojenou s národním socialismem a rasovou politikou, které se z podstaty věci instituce bytostně dotýkaly. Nejtěžší období nastalo ovšem nečekaně s příchodem nového milénia. Začlenění pod křídla věhlasného Muzea pro dějiny umění (Kunsthistorisches museum) v roce 2001 a uzavření výstavních prostor o tři roky později z důvodu plánované rekonstrukce se postupem doby změnilo v černou mŕou. Oddalující se znovuotevření stálých expozic se dokonce stalo veřejným tématem centrálních rakouských deníků, které běžně hovořily o úpadku muzea. Nic na tom nezměnily ani občasně dočasné výstavy, které ale pouze umocňovaly celkově tristní stav. Zlom nastal až na podzim 2017, kdy bylo někdejší Muzeum mimoevropské etnologie slavnostně znovuotevřeno, ale již jako Světové muzeum (k oficiálnímu přejmenování na Weltmuseum došlo v roce 2013). Nejedná se ovšem o pouhé přemalování štítu za účelem „světovosti“, ale po návštěvě stálé expozice si nelze nevyšimnout, že muzejní etnografie v podání rakouských kolegů dostává nové dimenze.

Jádro muzea představuje stálá expozice čtrnácti volně navazujících sálů, ve kterých je prezentováno přes 3 tisíce

unikátních exponátů. Výstavní prostory jsou rozděleny do následujících tematických oblastí: 1. Ve stínu kolonialismu, 2. Benin a Etiopie: Umění, moc, odpor, 3. Kulturní boj ve Vídni, 4. Rakouská mozaika Brazílie, 5. 1873 – Japonsko přichází do Evropy, 6. Sběratelská mánie. „Trpím muzeománií!“ (arcivévoda František Ferdinand, Ferdinand Maxmilián, korunní princ Rudolf), 7. Jižní Pacifik: setkání se ztraceným rájem, 8. Orient za dveřmi, 9. Příběhy z Mezoameriky, 10. **Vesnice v horách (buddhistická vesnice v Himálaji)**, 11. Fascinován Indonésií, 12. Svět v pohybu, 13. V Novém světě, 14. Nové pojetí – pohled na Čínu. Spolu s bohatým fotografickým doprovodem, množstvím textových panelů, zvukových záznamů, v některých expozicích i prezentací dokumentárních filmů a příležitostnou ochutnávkou pokrmů je bezpochyby cílem útok na všechny návštěvníkovy smysly.

Ponecháme-li stranou genius loci místa, umocňujícího muzejní prožitek až do morku kostí, lze bez nadsázky konstatovat, že se stálá expozice stala výstavním hitem. V symbolické rovině ji pak reprezentuje aztécká péřová čelenka Penacho, které instituce obrazně řečeno vystavila rodný list.

Muzeum se také staví čelem k řadě otázek, o kterých se jinde taktně mlčí. Za všechny jmenujme nelehké přiznání si spoluzodpovědnosti za zpolitizované rasové výzkumy první poloviny 20. století, či spolupodílení se na koloniálním útlaku Evropy nad zbytkem světa. Proto v expozici nepřekvapí ani kritický pohled a odsouzení některých terénních praktik neslučitelných se současnou badatelskou etikou. Na pranýři tak skončili třeba Rudolf Pöch a Andreas Reischek, kteří při své sběratelské vášni šli dnešními (nutno dodat politicky korektními) očima doslova „přes mrtvolu“. Muzeum, jež neskrývá své normotvorné ambice, se tak zařadilo mezi ty instituce, které

slyší na hlasy politických představitelů tzv. původních národů a v nedávné době vrátilo kupříkladu exponáty-tělesné pozůstatky Sanů a Maorů do příslušných zemí. Mnohé v této souvislosti napadne, jaké exponáty budou následovat? Co třeba egyptské mumie?

Světové muzeum ve Vídni patří k nejvýznamnějším etnologickým muzeím

světa. V jeho sbírkách bychom našli více než 200 tisíc etnografických předmětů, 75 tisíc fotografií a **144 tisíc knih věnovaných** historii, kultuře a umění především mimoevropských populací. Jedná se tudíž o jedinečný soubor, dokumentující kulturní rozmanitost lidstva.

František Bahenský (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Traditional Music and Dance in Contemporary Culture(s). International Conference 17.–19. 10. 2018, Nitra, Slovensko

Na počátku druhé poloviny října se pod záštitou Katedry etnologie a folkloristiky Filozofické fakulty Univerzity Konštantína filozofa konala mezinárodní konference. Byla zaměřena na etnomuzikologickou a etnochoreologickou tematiku a zahrnovala jak teoretické příspěvky a referáty týkající se transmise hudebních prvků a výzkumů hudebních a tanečních projevů minorit, tak nové pohledy na využití nejmodernější techniky při zpracování hudebního a tanečního materiálu.

Třetí den se konala exkurze do Mojmirůvců k výrobci hudebních nástrojů Róbertu Žilíkovi, jenž se specializuje na různé druhy aerofonů (píšťaly, gajdy), ale také **na** rytmičké nástroje a ze svých výrobků vytvořil malé hudební muzeum.

Mezinárodní konference byla velmi rozmanitá, a to nejen tématy jednotlivých příspěvků, ale také výběrem referujících – ti přijeli z Rakouska, Irska, Finska, Makedonie, Polska, Ukrajiny, Velké Británie, Slovenska a České republiky, což dalo možnost srovnání různých badatelských směrů v rámci evropské etnomuzikologie a etnochoreologie.

Konferenci otevřel svým referátem Oskár Elschek, který shrnul vědecký vývoj v **hudebním bádání na Slovensku** za posledních padesát let. Zdůraznil některé mezníky v systematizaci slovenské etnomuzikologie. Z osobností vyzvednul Jozefa Kresánka a jeho teoretické práce, jež se staly základem dnešního etnomuzikologického výzkumu.

Teoretické roviny se dotýkal i příspěvek Ulricha Morgensterna z Vídně. Zamýšlel se nad dichotomií pojmů „revival“ a „revitalization“ a také nad definicí a funkcí hudebního nástroje v lidovém instrumentáři.

Zatímco v České republice se aktuálně výzkumu romských hudebních a tanečních projevů nevěnuje mnoho badatelů, na Slovensku je to téma poměrně živé, což doložilo několik příspěvků. Agáta Krausová z pořádající univerzity referovala o transformaci tanečního repertoáru romských žen z Horehroní při současných tanečních zábavách. Jana Belišová z Bratislavy se věnovala novým formám popularizace a prezentace romské hudby. Poukázala na formu transmise v rámci